

EEN VACANTIEVERZAMELREIS NAAR OLERON BENEVENS EEN COLLECTIE VAN ARCACHON.

Bij het begin van deze reis (zomer 1959) waren de verwachtingen, op grond van de literatuur, nogal gespannen. O.a. staan vele soorten in Frankrijk als "comestibles" te boek doch de meesten zijn alleen gedurende het hoogseizoen, juli-augustus, verkrijgbaar.

Oleron dan, is een eiland voor de franse westkust in de Golf van Biscaye tegenover La Rochelle en ca. 40 km lang. Arcachon ligt, gelijk bekend, wat zuidelijker. Daar was een goede connectie zo vriendelijk te verzamelen en een collectie van 45 soorten bij elkaar te brengen. Merkwaardigerwijs was aan de Oceaan kust niets te vinden doch het materiaal lag onmiddellijk aan de binnenkant van de punt van de landtong -Kaap Ferret- die de baai van Arcachon insluit. Het materiaal was daar zeer beschadigd door de branding doch er kon een aantal gave schelpen worden bijeengebracht. De soorten zijn in de lijst met x aangegeven.

Op Oleron (kenmerk o) waren de stranden eveneens kaal. Elke tocht leverde wel een beetje materiaal op doch slechts enkele plaatsen waren goed. Deze waren: het strand ten noorden van het stadje Le Chateau dat tegenover de vastelandkust ligt; een plateau aan de noordpunt van het eiland bij de vuurtoren; een plateau bij Domino aan de Oceaan kust en een plek direct aan de binnenkant van de zuidpunt. Hier is een overeenkomstige situatie als in Arcachon waar ik dus schelpen verwachtte en ze inderdaad ook vond, zij het minder rijk dan bij Arcachon.

De ondergrond van het eiland is rotsachtig; deze komt in enkele kleine groeven aan de dag en aan de kust. Daar liggen plaatselijk uitgestrekte plateau's met door de werking van het water afgeronde, bultige oppervlakken, die op genoemde plaatsen bij eb nog knie-diep onder water blijven. Hier was een rijke zeewiervegetatie en een beperkte fauna: behalve enige garnalen, enkele krabben en anemonen een rijke *Gibbula*-bezetting van meerdere soorten. Bij Domino zat het vol met *Patella vulgata*. Door een muur van losse steenklompen was een soort zeewering gebouwd waarbinnen het plateau een weideplaats voor de *Patella*'s vormde. Die werden daar verzameld voor de consumptie.

Een achtdaags verblijf is niet voldoende om een representatieve collectie bij elkaar te krijgen tenzij de omstandigheden uitzonderlijk gelukkig zijn. Bovendien is een belofte door een inwoner (pas beaucoup d'une seule espèce mais beaucoup des espèces) niet ingelost. Toch heb ik materiaal van 70 soorten kunnen verzamelen. Een beetje gruis, het enige dat te vinden was, bevat naar schatting een paar duizend schelpjes, voornamelijk Gastropoda (met honderden ex. van een zelfde soort). Het aantal soorten schat ik op enkele tientallen. Het zal nog veel tijd vergen alles op naam te brengen! De feiten duiden echter wel op het bestaan van een rijke molluscan-fauna.

Het strand van Le Chateau leverde 5 soorten *Dentaliums* op. Aan het einde van dit traject had de zee een wal van rolstenen opgebouwd die massaal door mollusken waren aangeboord. *Pholas dactylus* boort vrijwel cilindrische gangen en was dan ook gewoonlijk uit deze gangen weggevallen. *Petricola lithophaga* boort driehoekige ruimten in het midden waarvan een kam blijft staan die tussen de umbo's der beide schelphelften past. Mogelijk is het gevonden materiaal aangetast (opgelost) op de een of andere manier en zijn de schelpen steviger bij levende mollusken. Maar het wekt verbazing dat deze tere schelpen in steen kunnen boren.

Het is bekend dat in reeds bestaande holten *Venerupis pullastra* leeft. Nieuw is waarschijnlijk dat *V. decussata* het ook doet. Ik vond een dublet in een boorgang.

Pecten varius toont veel verscheidenheid in kleuren en kleurpatronen; ook zijn een aantal schelpen smaller dan gewoonlijk. Schelpen van *Lutraria elleptica* en *Laevicardium crassum* zijn veel dikker dan materiaal uit de Noordzee. *Cardium echinatum* blijft naar mijn indruk kleiner en dunner. *C. patricicostatum* is niet talrijk doch een klep heeft een breedte van 42 mm.

Gibbula umbilicalis is vertegenwoordigd door de typische vorm; daarnaast is er een vorm met duidelijk hogere topwinding en dikkere schelp; ten slotte een klein aantal, volkomen typisch van vorm doch met een zeer dunne schelp en een zeer duidelijke spiraalsculptuur. Ook bij *G. pennanti* komen schelpen met zeer duidelijke spiraalsculptuur voor. Jonge ex. van *Gibbula spec.* zijn veel lager t.o.v. de diameter dan volwassenen. Verse ex. zijn mooi gekleurd, waarbij elke soort een eigen patroon heeft. Nog enkele woorden over de *Dentaliums*. Er wordt een aantal soorten van de west-europese kust genoemd doch zij zijn moeilijk te herkennen. Hierbij wordt een sterke variabiliteit verondersteld. De genoemde soorten zijn echter m.i. staande te houden en bezitten duidelijke kenmerken. Deze zijn:

Dentalium entalis L. - volkomen glad

D. inaequicostatum Dautz. - 9 ribben vanuit de top met elk een secundaire zwakkere rib die lager ontstaat

D. vulgare da Costa - fijn gestreept (geen ribben, niet meer dan striae)

D. novemcostatum Lam. - met 9 scherpe ribben

D. occidentale Stimpson - met ca. 14 even grote, halfronde ribben

Over de consumptie-soorten het volgende: Oléron en het kustgebied van het departement Charente maritime hebben oestercultuur, Crassostrea angulata, de portugese oester, een langwerpige schelp met een paarse vlek aan de binnenzijde. Er liggen op Oléron heuvel(tje)s lege schelpen. Vroeger werd Ostrea edulis gekweekt doch deze is door een ziekte verdwenen. Verder werden op de markt elke dag massa's kleine exx. van Sepia officinalis aangevoerd en minder, een Loligo spec. Venerupis decussata en Patella vulgata zijn verkrijgbaar tegen ca. f. 4.50 per kg. Nogal duur als men bedenkt wat men er voor krijgt: een portie kalk en maar weinig vlees. Mytilus edulis was er bij manden vol. In Parijs zag ik eerst Venus verrucosa, op de terugreis kocht ik voor f. 1.-- een Venus mercenaria die afkomstig was uit Charente maritime, het departement waar ik zo juist geweest was.

De reis is, per saldo, niet tegengevallen ondanks de teleurstellingen. De behuizing is in Frankrijk niet aantrekkelijk en het is, doch dan achteraf, amusant te bedenken dat wij 4 soorten water gebruikten: zoetwater uit de kraan, kalkhoudend uit een bron en 2 soorten tafelwater doch de prachtige stranden hebben een verlangen tot weerzien gewekt. Oléron-au revoir !

<u>Anomia ephippium</u> x o t	<u>Laevicardium crassum</u> x o t
<u>Ostrea edulis</u> x o	<u>Cardium edule</u> x o t
<u>Crassostrea angulata</u> x o t	" " <u>lamarecki</u> x (recent)
<u>Mytilus edulis</u> x o	" " " o (foss.?)
<u>Modiolus barbatus</u> o	" <u>echinatum</u> x o
<u>Pecten maximus</u> x o	" <u>tuberculatum</u> x o
" <u>varius</u> x o t	" <u>paucicostatum</u> o
<u>Glycymeris glycymerus</u> glyc. x o	<u>Gibbula magus</u> x o
<u>Corbula gibba</u> o	" <u>lineatus</u> o
<u>Loripes lacteus</u> x o t	" <u>umbilicalis</u> x o t
<u>Lutraria elliptica</u> x o	" <u>pennanti</u> o t
" <u>oblonga</u> x o	" <u>tumidus</u> o
<u>Gastrana fragilis</u> x o	" <u>cineraria</u> o
<u>Scrobicularia plana</u> x o t	<u>Phalium saburon</u> x
<u>Tellina tenuis</u> o	<u>Calliostoma zizyphinus</u> o
<u>Abra alba</u> x	<u>Patella vulgata</u> o t
<u>Macoma balthica</u> x	" <u>athletica</u> o
<u>Ensis arcuatus</u> x	" <u>depressa</u> o
" <u>siliqua</u> x o	<u>Trivia europaea</u> o
<u>Solen marginatus</u> x o	<u>Epitonium clathrus</u> o
<u>Pharus legumen</u> o	<u>Buccinum undatum</u> x o
<u>Mactra corallina cinerea</u> x o	<u>Aporrhais pes-pelecani</u> x
" <u>glauca</u> x	<u>Turritella communis</u> x o t
<u>Spisula solida</u> x o t	<u>Littorina littorea</u> x o
" <u>subtruncata</u> o	" <u>obtusata-littoralis</u> o t
<u>Mya arenaria</u> o	" <u>saxatilis rudis</u> o
<u>Donax vittatus</u> x o	" " " var. <u>jugosa</u> o
" <u>trunculus</u> x o t	<u>Natica catena</u> x o
<u>Venerupis pullastra</u> o	<u>Ocenebra erinacea</u> x o t
" <u>decussata</u> x o t	<u>Thais lapillus</u> o
" <u>aureus</u> x	<u>Nassarius reticulatus</u> x o
" <u>senescens</u> o (fossiel)	" " var. <u>nitida</u> x o t
<u>Dosinia exoleta</u> x o	" <u>incrassatus</u> o
" <u>lincta</u> o	<u>Dentalium entalis</u> L. o t
<u>Venus gallina</u> o	" <u>inaequicostatum</u> Dautz. o t
" <u>verrucosa</u> x o	" <u>vulgare</u> da Costa o
" <u>fasciata</u> x	" <u>novemcostatum</u> Lam. o
" <u>mercenaria</u> (Charente)	" <u>occidentale</u> Stimpson o
<u>Callista chione</u> x o	<u>Sepia officinalis</u> o (schelp)
<u>Barnea candida</u> x o	" <u>d'orbignyana</u> o "
<u>Pholas dactylus</u> o t	
<u>Petricola lithophaga</u> o t	
<u>Pholas parva</u> o t	
<u>Teredo cf. navalis</u> o	

t = talrijk, doch geldt alleen voor Oléron
x = Arcachon
o = Oléron

datum 1-14 september 1959.

A.W. Lacourt.